

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 2.

V Celovcu 25. januarja 1873.

Leto V.

Slepi berač pa nja otrok.

(Povest s kmetov; posl. J. Božič.)

(Dalje.)

Lehko si mislimo, kaj da je na vprašanje Krivca Bogomir odgovoril. Saj mu je Krivec vse tako rekoč na jezik položil, kaj ima reči. On bi gotovo tudi ne bil kaj družega rekel, ker je bil ves plašen in brez lastne volje. Potem pa mu ni bilo tudi težko odločiti se za novi stan; kajti pri Krivčevih mu niso nikakor rožice cvetele, Bog varuj tega, še sadili mu jih niso! Imeli so ga, ker so ga morali imeti, in ravnali zdaj ž njim kaj malega bolje, kakor z neumno živinico. Nasproti pa se mu je kaj prijetno in lepo zdelo komedijantovsko življenje, katero mu je Krivec tako živo omalal in pred oči postavil. Najbolj odločivo pa je bilo zanj to, kar mu je bil Krivec lažljivo omenil, to namreč, od kod da je nemara doma in da bi lahko še kje svojo mater najdel. Ime „mati“ mu je kaj nenavadno čudno pa prijetno po ušesih zvonilo; kajti on se ni nikdar svoji materi v naročji zibal, nikdar ni od nje božan in pestovan bil! Kakor od rojstva slep ne ve, kaj je luč, ravno tako je bila za Bogomira beseda „mati“ nekaj tacega, kar mu je bilo sicer po vsem neznano, pa vendar kar zelo milo, prijetno, ljubeznjivo in vabilno, po čemur je njegovo še nepopačeno serce z vso silo, z vsemi močmi hrepenelo! Bilo mu je, kakor da bi bil ugledal svitlo zvezdo, ki mu je naenkrat razsvetila tmino njegove nevednosti. Da mu je zvitni Krivec nja mater kot komedijantovsko omenil in popisal, za to se on ni celo nič brigal, ker to se mu v njegovih očeh kar nič ni zaničljivo zdelo. Prav rad si je domišljal svojo mater visoko gori v lepih, svetlih oblačilih, verv pa mu je zgignila spred oči in gledal je le materino podobo, o kateri se mu je že večkrat sanjalo. Misel, da stopi v tak stan, v katerem je mati njegova, in da jo morda danes ali jutri kje najde, ta misel, kakor se je tudi še nepopolnoma in temno izcimila v glavi njegovi, imela je za-nj neko silno moč. Njegove oči se zasvetijo in brez ovinjav se namah Krivcu odreže, da hoče h komedijantom iti.

Tako je Krivec popolnoma dosegel, kar je hotel. Zdaj se mu ni bilo treba bati očitanja, niti tega, da bi si kje opravičevati imel. Saj bi bil tako moral otroka kam učiti dati, — no, zdaj ga pa tekoj lahko pošlje, kakor si sam želi, h komedijantom v šolo. — Tako si je Krivec potolažil svojo kosmato vest, pa berž v hišo

šel ter se oblekel praznično, da bi pri tej priči šel k gospodu vodji, otroka mu ponuditi in izročiti. —

Glasoviti komedijantovski vodja se je med tem s svojo družbo prav po domače nastanil v „šupi“ srenjskega kerčmarja. Tam je bilo za vse dosti prostora. A ta družba ni bila tako velika, kakor je bilo od začetka misliti. Bili so samo trije komedijanti in pa neka babinja, ki je denar pobirala ter za obleko in živež skerbela. Ta babinja je bila morebiti žena vodjeva, morebiti pa tudi ne. Desetletni „hudiček“ jo je že klical za mater, smešni „burkež“ jej je pa včasih dejal „gospa,“ včasih pa koj „majda,“ in vodja — no ta jo je pa pretepal! Komedijantovsko življenje je včasih kaj čudno in polno zadreg! Vodja je bil netesan, surov človek. Babinjo svojo je bil enkrat pretepel, da je potem postala kruljeva in ni bila za nobeno komedijo več. In vendar se je poprej gotovo znala dobro sukati! Pa tudi „burkeža“ je pretepel, kolikrat ni bil dobre volje, — in kako je bil še le udrihan „hudičkov“ herbet, ker ga vodja ni bil navajen drugače učiti, kakor le s palico ali s kakim mežljem!

Tedaj, ko se je bil Krivec na pot k vodju podal, bila je v šupi ravno vaja za na večer. Burkež se je po svoje gugal in spakoval s šemico na nosu, v katero je lečo pihal. Mali hudiček, majhen in gerd fantalin, vodjev nadepolni sinček s čudnim opičnim obrazom, pa visi na trivogelniku v takem stanu, da se je moral vsakemu smiliti, le vodji ne, ki je zraven njega z bičem stal ter ga — vadal. Po komedijantovskih postavah velja morda tako sklučenje za največo umetnost, po naših navadnih pa je to grozovito! Naj je pa to ali drugo — nadepolni sinček jo je srečno izpeljal. Zdaj pa mu je bilo treba spet po koncu postaviti se ter zravnati. To pa mu ni šlo zavoljo še preslabih mišic. Vodja mu tedaj pomaga — z bičem, in sicer tolikrat, kolikrat je dečku spodletelo. Kmalu pa mu serce upade, on začne jokati in vpiti. Burkež, to slišati, nagloma priskoči, da bi pomagal, a ne iz usmiljenja, ampak le za to, da bi vodjo jezil. Letá ga zato tudi dobro s pestjo po glavi ubriše. Burkež se hoče braniti, a vodja ga zdajci z bičem nažgé. Burkež pa se mu hoče berž moško na noge postaviti, ali močni vodja se zažene, kakor kak hud bik, vá-nj, ga davi in verže na tla ter mlati po njem, kakor po pšenici. Med tem pa še vedno visi nadepolni sinček kot pravi mučenik na trivogelniku ter na pomoč kliče, ker si sam ne more nič pomagati. Roke namreč so mu bile sključene, pleča zbušnjena in oči okervavele. Žalosten pogled in čudne, prečudne vaje in priprave! Vodjeva babinja pa čepí

zraven šupe ter pripravlja obleko za svojega „gospoda,“ ter se derži in vede, kakor da bi vse prav bilo. Še le, ko Krivec zraven prikoleštra, še le tedaj neha ta čudni prizor. Vodja izpusti burkeža, ki se kisló deržé, žugaje in godernjaje proč splazi; potem sune vodja otroka, malega hudička, ki se namah zravná in ihté v kot stisne. In zdajci stopi z začudenim obrazom k prišedšemu Krivcu, ter ga kar mogoče pohlevno in veselo vpraša, kaj da želi in s čimur da mu more postreči?

Pogovor med njima je bil kratek. Vodja bi se bil Krivcu najraje v obraz smejal, ko je slišal njegovo ponudbo. Kaj, otrok na prodaj!? To se mu je čudno, prečudno, da ne rečem smešno zdelo. Ali vodja, tako imeniten komedijant, bil je zvita buča. Zderžaje se smeja pravi zdajci Krivcu resno, da se dá morebiti — iz te moke kaj kruha speči, pa da je vendar poprej treba vse natanko premisliti, kako in kaj, ter ga tako na maseljček vina v kerčmo spravi, češ, da se bota tam do dobrega o vsem tem pomenila. Krivec je zadovoljen. Hajdi toraj v kerčmo na dobro srečo! Noter pridši vsedeta se v kot za mizo ter začneta marnovati in marnovati, pa bolj natihoma, da ni bilo konca ne kraja; maseljček za maseljčkom gre na mizo tako, da jih je bilo kmalu šest, ki je je moral vse Krivec plačati. Vendar pa zdaj nista še ničesar dognala. —

Precej, ko je vodja s Krivcem „šupo“ zapustil, spremenilo se je tu naenkrat vse. Hudiček se priplazi iz kota, kamor je bil zlezal, ter se pači, kar more, materi, ki ga je hotla tolažiti, in steče mimo nje na dvo-rišče, kjer je za kokoši kamnje lučal, in se tako kratkočasil. Tudi burkež se zopet prikaže in zagotavlja svojej majdi, da le zavoljo nje prenaša toliko terpljenja!

Pové jej tudi, da se bota, če le hoče, za gotovo maščevala nad vodjem, kakor sta že davno sklenila, ter da jima potem nihče ne bo sreče zaviral. Babinja pa, ki je poprej gotovo iz ljubezni do svojega lastnega herbta molčala ter na nobeno stran potegnila, naraščala je in klela zdaj vodjo, da je luža ogenj dajala, ter ga zmirjala z klatežem, obešnjakom in Bog vé s čim še, ter da njo, otroka in najzvestejšega tovariša neusmiljeno preteplje, stradati pustí, jih goljufa in okrade, najboljši del prihodkov z mnogoterimi zvijačami sam za-se prideržuje in tako zaklade nabira, med tem ko vsi drugi morajo v capah hoditi in ovsenjaki jesti! Ne more tedaj dalje tega jarma nositi in je tekoj za maščevanje. Potem oba glavi vkup stisneta ter se dogovorita o maščevalnem naklepu.

Le-ta je bil strašen misliti, lehek in gotov izpeljati. Tudi babinja, če tudi s pomislekom, je vendar slednjič va-nj privolila. Tekoj začneta potrebne priprave delati. Burkež prinese iz skrivnega kota dobro zadelan zavitek, v katerem je bilo nekaj malega bombaža in majhina steklenka. Babinja pa razpara sprednji in zadnji del vodjeve praznične obleke in odpravi „bato.“ Zatem je burkež nekaj kosmov bombaža z bato pomešal ter v odparano obleko vteknil, babinja pa je spet vse lepo zašila. Burkež je potem še vse to zunaj s tisto vodo v steklenki poškopil ter naposled vse babinji izročil. Bil je še za predstavo ali komedijo umetni ogenj pripraviti, kar je burkež po svoje hitro izveršil, zraven pa nekaj tako popačil, da je namenu njegovemu služilo. In tako so bile priprave končane.

Ko vodja od „kosilčka,“ kakor je rekel, nazaj v šupo pride, najde tam samo babinjo, ki je zdaj obleko za hudička in burkeža pripravljala. Ta dva pa sta že odšla na za komedijo obmenjeno mesto, da sta tam

kole postavila ter verv nategnila. Vodja se malo na tla zavali ter počiva.

Zvečer se začne napovedana izvanredna predstava. Vodja igra sam na vijolini na 50 čevljev visoko razpeti vervi. Čudodelni otrok zvija svoje urne ude kar najbolj mogoče vkup, hojeva po rokah in bije ob enem z nogami nad glavo, ter kaže tako, da se mora s pridnostjo in vajo pri obedu ne z rokami, ampak z nogami nad glavo z žlico v usta seči. Tudi burkeževe burke, čeravno že zastarene in včasih prav neslane, napravile so veliko smeha. Konečno se je imel zažgati še umetni kineški ogenj. Vodja Brancobranchini sam, tako se je klical, se je napovedal to umetnost na 50 čevljev visokej vervi pokazati. Zato so zdaj nekaj časa prenehali, kar je gledalcem in poslušalcem še bolj radovednost vnelo. Med tem pa se je na krožniku denar pobiral, kar ni bilo kar nič napčno, ker vsaki je rad nekaj dal, da bi le mogel to neslišano umetnost videti in se razveseljevati.

Naposled se prikaže vodja. Bil je opravljen v belem z zlatimi čopiči obdanem jopiču, na glavi pa je imel pokrivalo iste barve z dolgimi rudečimi peresi okinčano. Vse za umetni ogenj napravljene reči nosil je na posebnem traku nabrane okoli vratú, v roci pa tlečo cunjico.

Zdaj se spravi z dolgim težkim kolom — na verv. Zdajci tudi čversto zagodejo. Moško pa varno stopa vodja — umetnik po vervi gori v temoti, na sredo pridši poklekne na koleno, sname s traka cevko, jo natakne na kol ter zažge. Mahoma se razlije iz temne višine ognjeni dež na vse kraje čez glave radovednih gledalcev, ki mu kar najbolj mogoče z rokami ploskajo.

Zdaj pride druga cevka na versto. Snemaje jo s traka nekaj zasverči. Bila je ena izmed tistih, ki jih je burkež po svoje pripravil, za kar pa vodja ni vedel. Predno je še mogel pomisliti, zakaj da se je plamenček na njegovih persih prikazal in jopiča njegovega prijel, kar mu buti kakor peklenski ogenj v obraz. Babinja in burkež sta jo z maščevalnim naklepom zedela!

Množica hromovito z nova zaploska. Velikansko lepo je bilo videti vodjo v ognjenem svitu, ki ga je kot blisk obdajal. A on na vervi? Strašno je zarujovel. Ostrašen in oslepljen izpusti iz roke ravnotežno palico ter se z obema rokama poprime vervi. Zdaj visi med nebom in zemljo. Jopič mu gori na životu kakor goba. Cevka za cevko se vnema in ogenj v vseh mogočih podobah mu šviga v obraz. Ni vedel, kaj bo, a vendar se derži vervi tresoč in obupajoč ter v smertnem strahu: zgorej pekel, spodej pa smert!

Neumno ljudstvo spodaj še vedno nesrečnemu vodju ploska ter misli, da gleda kineški ogenj, v resnici pa je le gledalo, kako se človek peče. Slednjič je vendar nesrečni prevpil ploskajočo množico. Ženstvo zažene strašen krik, moštvo pa leta sem in tje, ne vedé, kaj početi. In kako tudi možu gori na vervi pomagati? Spomnijo se na burkeža, ki bi edini morda znal na verv splezati. Ali o burkežu ni bilo ne duha ni sluha več!

Kar pride enemu dobra misel. Plahta, na kterej je hudiček svoje norčije uganjal, zakliče nekdo, naj se razgerne pod verv, pa tako, da jo deržé nekoliko nad tlami močni možje ter vodji reko naj se na-njo izpusti. Pa je bil tudi že zadnji čas, kajti vodja je že prihajal ob zavednost. A slišal in umel je pa vendar še, da ga hočejo spodaj — rešiti. Izpusti se. Vodjeva teža je sicer plahto do tal potisnila, a vendar tako, da sam ni škode terpel. Zdajci valjajo nesrečneža v plahto zavitega sem in tje po tleh in ogenj je bil kmalu zadu-

šen. Na to potegnejo nezavednega, na pol sežganega iz plahte ter ga pošljejo v bolnišnico. To je bila prva in zadnja predstava tistega neslišanega umetnega ognja, ki ga je napravilo — maščevanje. —

Med tem je minulo več časa. Nekega dne pritava iz bolnišnice slep, zelo oslabiljen človek. To je bil nek-daj glasoviti komedijantovski vodja Brancobrančini, ki je tako lepo znal na vervi plesati! Burkež, hudiček pa babinja — od vseh teh ni bilo že davno nobene sledi več. Kar so tisti nesrečni večer zaslužili, to samo so vzeli seboj, druge reči pa, ki so bile vodjeve, popustili so srenjskemu kerčmarju, naj se ž njimi plača, če hoče. Pa saj ni bilo še te šare za vse zadosti. Dobroserčni kerčmar je moral tedaj tako ali tako zadovoljen biti, ker slepi berač ni tako nič mogel plačati, da, na njegovo prošnjo dá mu še gosli nazaj, ki mu bodo za na-prej živež služile.

Slepemu vodji se je pač dozdevalo, da ga ta strašna nesreča ni po naključji zadela. Ker se je tedaj bliskoma vse zgodilo, toraj ni mogel več spomniti se vsega, pa tudi ne razlogov prevdariti kako in zakaj da je to mogoče bilo. Vendar pa gledé na nekatere poprejšnje dogodke in pa na to, da so mu vsi tovarši zginili, lahko je mislil, da so se nad njim zmaščevali.

A ni hotel zaradi tega do sodnije se obrniti. Ljudje njegove baže nečeje sploh s sodnijami veliko opraviti imeti. Kaj pa bi mu bila tudi tožba pomagala? Oči, zdravja in moči ni mu bila v stanu nobena razsodba poverniti. Kaj drugzega ga pa tako ni mikati moglo. Prost je zdaj hotel biti, ne pa, da bi bil dolgo v kakem kotu tičal in sodbo čakal.

Njegov sklep je bil: v veliko mesto se podati in tamkaj na ulicah z goslimi beračiti. Za to pa je potreboval pripravnega vodnika. Krivec mu pride zdaj na misli; zdaj bi od njega rad izprosil fanta, ali pa, če bi drugače ne šlo, kupil. Kajti za denar ga ni bilo skerb. Prihranil si je bil, ker je varéno živel, precejšnjo mošnjo zlatov, ki je je vedno na persih nosil — oh, da bi bila babinja njegova za-nje vedela!

Krivicu so med tem hišo prodali, on sam pa je k drugim delat hodil. Fanta je sicer imel še pri sebi, pa si je vendar glavo belil, kam naj bi ga oddal, ali v kako sirotišnico ali kam drugam. Dobita se pa kmalu s slepim vodjem ter pogodita za-nj za 50 tolarjev. Krivec se je fantu še zlegal, da nja novi gospodar vé za mater njegovo, ter da mu bo pomagal najti jo v velikem mestu, kjer neki zdaj stanuje. Fant gre tedaj poln vselega upanja na tuje — s trebihom za kruhom!

(Dalje prihodnjič.)

Cvetice na gomili.*)

(Zložil Š. Gregorčič.)

„Kaj še tu življenje klije,
Kamor seme seje smert?
Kdo temotne te žalije
Kinča ko pomladni vert?

Kaj tu hoče, oj cvetice,
Zornocvetni vaš obraz?
Vén izkopljem iz zemljice,
Presadim na vertec vas!

*) Pesmica je vzeta iz „Sloge,“ katero smo spisovali goriški bogoslovci pred osmimi leti.

S. G.

Tam pomladnega življenja
Zerle boste žar in čar;
Tu življenje vsako jenja,
Tu le smerti je oltár.“

„Pústi tukaj nas cveteti,“
Cvet na grobu zašumi,
„Kar ne moreš ti umeti,
Vse še brez pomembe nij!

Nij tu ne življenja meja,
Pač pa vír krasnejšega:
Iz grobóv se tmín prismeja
Solnca svít jašnjšega.

Pusti, pusti vsako dvómbó,
In morilne vse skerbi,
Terdno v nas iméj oslombo:
Unstran lepši zor bliščí.

Kakor me iz groba vsklile
Krásno smo na beli dan,
Ti preródil iz gomile
Bodeš se za boljši stan.

To dvomljivcem šepetati
Večni sém nas je vsadil,
Tukaj pusti nas ostati,
Kjer germíček naš je vsklil.“

„Le cvetite, cvetke zale,
Vijte se ob križu v zrák,
Iz grobóv živó pognale
Ste vstajenja jasni znák.“

Lhov.

(Lovski prizor.)

(Ruski spisal Iv. Serg. Turgenjev, poslov. L. G. Podgoričan.)

„Idiva v Lhov,“ — reče nekega dné moj lovski pomočnik Jermolaj; „tam nastreljava rac.“

Pravemu lovcu lov divjih rac nij posebno zanimljiv; ali ker nij bilo drugačega lova (to je bilo iz početka leta: kljunačev še nij bilo, torej se mi je sitno zdélo trape loviti po polji), slušal sem svojega lovca, ter odšel v Lhov.

Lhov je velika vas na stepi; cerkev ima zidano, zelo staro in priprsto; malna sta dva ob motnej Rosoti. Ta rečica je pet verst od Lhova širok ribnik, kateremu po kraji in tam pa tam tudi po sredi raste gosto terstje; poleg tega ribnjaka pa je pristava Orlovsk. V tem ribniku na ostajalini je med terstjem se mudila in motila truma vsakoverstnih rac: tapelj, keržulj, gluvaric in drugih. Manjši oblaci so se vzdigali v zrak — in letali so nad vodo; ali ko hitro je puška poknila, vse trume so zvirale, lovec pa je nehotoma moral kapo sneti z glave in za njimi vikati: „Pu—u!“ — Hotel sem z Jermolajem iti ob ribnjaku, ali raca je modra ptica, zató nij rada blizo obale; če pa sva vendar-le zdaj ali zdaj ubila kako neopreznico, nikakor je psa nijsta mogla izvleči iz go-tega viša, zató ne, ker nijsta mogla pluti, ni iti, le nosova sta si obrezala med ostrim terstičjem, pa zaman.

„Presneto,“ — napósled omeni Jermolaj, „ne bode nič iz tega; treba nama je, da dobodeva kakov čoln. Verniva se v Lhov.“

Alo! Verneva se — stopiva nekolikrat, kar pred seboj zagledava meršavega prepeliškega psa, za psom pa srednjega človeka v modrej, ponošeni suknji, v rumenkastem brezrokavači, v sivih hlačah, na berzo skerpanih razterganih črevljih, z rudečo ruto okrog vratu in eno- cevno puško na rami. Ko sta najina psa po svojej pri-rojenej navadi pridno vohala novega tovariša, ki se je bil očito zbal, rep stisnil med nogi, ušesi skerčil in tresel se po vsem životu, polesenil noge in kazal zobe — v tem pred naju stopi neznan junak in nenavadno vljudno prikloni se nama. Vnanjost je pričala, da je star do pet in dvajset let; njegovi dolgi rijavi lasje, strašno namazani, mahali so, kakor kakovi repje; maj-

*

hne, žolte oči so prijazno mežkrale, a celó lice, obvezano s černo ruto tako, kakor kader zobje bolé, smijalo se je sladko.

„Osvobodita, da se vama priporočam,“ — spregovoril je z mehkim, laskajočim glasom. Jaz sem domači lovec Vladimir; ker sem izvedel vajin prihod in vidim, da sta si odbrala naš ribnjak, rad bi vama, če utegnem biti po vseči, ponudil svojo pomoč.“

Lovec Vladimir je govoril tako, kakor kak mlad gledališčar v pokrajini, ko posnemlje ljubca. Prejemem njegovo ponudbo; nijsem bil še v Lhovu, a užé sem znal njegovo življenje. To je bilo osvobojeno dvorsko človeče; v mladosti učil se je gosti, potlé je bil lokaj, znal je čitati in pisati, čital je, kar moram omeniti, vsakojake knjige, te svoje dni pa je živel, kakor mnogi v Ruskej živé: brezi cvenka in plenka, brezi gotovega stanišča, s kratka: živel je ob nebeskej mani. Izražal se je jako lepo, in kazno je bilo, da se ponaša sè svojo vljudnostjo; gotovo je tudi znal dobro na serce govoriti, — o vsakej priliki srečno, pa sāj ruska dekleta imajo rada, če kdo zna besede staviti. Z razgovorom se je razodel, da časi pa časi obišeče tudi sosedne mogotce in da hodi v mesto na gostije; da zna preferancati; napósled pa, da je znan tudi z ljudmi v prestolnici. Vel se je smešno in razno; posebno se je spretno znal smehljati — in skromno, zvlasti — kedar je slišal ptuje besede. Ko hitro te je zaslišal, do céla se je strinjal s teboj, pa je tudi stražil svojega dostojanstva čutje — in kakor bi ti bil hotel pokazati, da tudi zna o priliki povédati svoje mnenje. Jermolaj, kakor navadno človek, kateri nij omikan, pa tudi najmanj vljuden ne, — Jermolaj ga je bil začel tikati, in vredno je bilo videti, s kakim smehljanjem ga je Vladimir vikal.

„Zakaj ste se obvezali z ruto?“ — povprašam ga. „Ali vas zobje bolé?“

„Ne,“ — odgovoril mi je; „to je, da po pravici povem, nesrečen nastopek moje malomarnosti. Imel sem prijatelja, dobrega človeka, pa nij bil lovec; to se primeri tako. O nekej priliki pride k meni, pa reče: „Ljubi brate! pelji me na lov, rad bi znal kaka zanimljivost je to.“ To je da: prijatelju nisem mogel odreči; dām mu puško in odpeljem ga na lov. Loviva — loviva po navadi, naposled pa začutiva, da nama je treba se oddehniti. Sedeva pod neko drevo; prijatelj je sedel meni nasproti, pa jel igrati s puško, pak nameri vá-me. Jaz sem ga prosil, da ne bi igral z osodo, ali ker je bil neizkušen, nij slušal me. Puška se sproži, jaz zgubim brado in desne roke kazalec.“

Pridemo v Lhov. Vladimir in Jermolaj sta se preverila, da brezi čolna ni mogoče loviti.

„Sučok ima čolnič,“ — pové Vladimir; „ali ne znam, kam ga je priklenil. Moramo iti k njemu.“

„H komu?“ — povprašam.

„Tù je neki človek, ki mu je ime Sučok.“

Vladimir in Jermolaj odideta k Sučoku. Povedal sem jima, da ju počakam pri cerkvi. Zagledam grobove na mertvišči, zagledam začernel, štirioglat spominek z napisí: na pervej strani s francoskim — takim -le: Ci gít Théophile Henri vicomte de Blangy; na drugej s tem-le: Pod tem kamenom počiva truplo franceskega državljana grofa Blanži-ja, rojenega 1737. leta, umerl je 1799, živel je 62 let; na tretjej strani je bilo zapisano to-le: Mir njegovemu prahu; na četertej pa:

Подъ камнемъ лежитъ французскій смигрантъ,
Породу знатную имѣлъ онъ и талантъ.
Супругу и семью оплакавъ избѣяну,

Покинулъ годину, тиранами поправну;
Россійскія страны достигнувъ береговъ,
Обрѣлъ на старости гостеприимный кровъ;
Училъ дѣтей родителей покоилъ.
Бсевышній судія его здѣсь успокоилъ.

Prihod Jermolaja, Vladimirja in človeka z njegovim čudovitim imenom me je izdramil premišljajočega.

Bosi, raztergani in razmeršeni Sučok*) je bil tak, kakoršen je kak odpuščen dvorsk služnik (дворовый), star je bil blezu šestdeset let.

„Ali imaš čoln?“ — povprašam ga.

„Imam čoln,“ — odgovori zamolklo in malomarno; „pa je zeló slab.“

„Kakov je?“

„Vès se je razhreal, tudi klinci so odnehali, ali pa so iz njega popadali.“

„To je neugodno!“ — omeni Jermolaj; „ali se ne bi moglo to s predivom zadelati?“

„Lehko, vsakako,“ — odgovori Sučok.

„A kedo si ti?“

„Vlastnijski ribič.“

„Kaj? ali ribič si!? pa imaš tako razhrealan čoln!?“

„Ali — v našej vodi nij rib.“

„Ribam nij mar močvirja,“ — résno poterdi moj lovec.

„Ti tedaj idi,“ rečem Jermolaju, „dobodi lanú in priredi nam čoln, ali hiti.“

Jermolaj odide.

„Gledite, sāj utegnemo celó utoniti,“ omenim Vladimiru.

„Bog varuj tega!“ — odbije. „Vsakako lahko verujemo, da ribnik nij globok.“

„Res nij globok,“ — poterdi Sučok, ki je nekako čudovito govoril, kakor v senjih; „a na dnu je blato in viš — in trava je povsodi. Tudi jame so po njem.“

„Za tega-delj, če je trava velika, ne bodemo mogli veslati,“ — omeni Vladimir.

„A kedo je kedaj koga videl, da je veslal v takem čolnu?! Treba se je le porivati dalje. Jaz pojdem z vama, imam tam tudi motiko, pa lopato.“

„Lopata nij posebno ugodna, nij mogoče, znaj, priti z njo kamor bi kedo rad, —“ oporeče Vladimir.

„Da, rés je to, nij tako lahko, ne to.“

Sam nijsem znal, s čem bi se motil — čakajoč Jermolaja. Vladimir se malo prikloni in sede. Sučok ostane še na mestu, pokrije se in po starej navadi roci dene na herbet.

„Povédi mi, prosim te,“ — jamem zopet govoriti z njim in povprašam ga: „ali užé dolgo časa ribariš?“

„Užé sedem let,“ — odgovori in zibal se je.

„S čem pa si se popreje pečal?“

„Popreje sem kočijažil.“

„A kedo ti je vzel to službo?“

„Tista nova gospa.“

„Katera gospa?“

„I, ista, ki nas je kupila. Ali nijmate milosti, da bi jo poznali? Alena Timotejevna, tista debela, pa nij mlada.“

„A zakaj te je poribarila?“

„Bog zna, zakaj! Prišla je bila k nam iz svoje domovine — iz Tambova, in ukazala je, da se zbere vsa družina; potlé pa je prišla k nam. Ali se jej berž približamo, da bi jej poljubili roko, pak nij dala, a nij bila jezna. Jame nas po versti vpraševati, s čem

*) Sučok je mejaš.

se kateri pečá, kakovo službo ima vsakateri. Versta pride tudi ná-me; povpraša me: „S čem si se ti pečál doslé?“ Jaz odgovorim: kočijaž sem bil doslé. „A kočijaž?! no, kake kočije so to?! Ne bodeš več kočijažil, temuč ribaril bodeš, pa odreži to brado! Kader koli bode kakova pojedina, prineseš rib, ali si čul?“ — Po tem ukazu se zmérom motim z ribštvom. „A skerbi, da bode ribnjak zmérom pošteno vredjen!“ Ali kako bi ga uredoval?!“

„Kedo je bil popreje tvoj gospodar?“

„Sergije Sergijevič Peščerov. Ta nas je podedoval. Ali tudi on nam ni gospodaril dolgo časa, vsega skupaj šest let. Njemu sem kočijažil. Ali ne v mestu — tam je imel druge kočijaže, temuč v vasí.“

„Ali si od otroških let zmérom kočijažil?“

„Kaj zopet poprašujete?! zmérom kočijaž! kočijažil sem Sergije-u Sergijeviču, popreje sem bil kovač, a ne kovač v mestu, nego tako, na deželi.“

„A čegar kovač si bil?“

„Poprejšnjega gospodarja: Atanazija Nefediča, strijca Sergije-u Sergijeviču. On je bil kupil Lhov, to je: kupil ga je bil Atanazij Nefedič, Sergije Sergijevič je bil nastopnik.“

„Od koga je bil kupil ga?“

„Od Tatijane Vasiljevne.“

„Od tiste, ki je bila lani umerla, izpod Boljšova, ali kako se to imenuje, v Koračevu, kjer je bila stara dekle, ker se nikoli nij bila vdala. Ali niste imeli milosti, da bi jo bili poznali? Ta nas je bila dobila od svojega očeta, od Vasilija Semeniča. Ali dolgo časa nam je bila gospa . . . dvajset let.“

„Ali si tedaj njé kovač bil?“

„Iz početka sem bil rés kovač. Kasneje sem bil kofišenko.“*)

„Kaj si bil?“

„Kofišenko.“

„A kakova je ta služba?“

„Jaz ne znam, ljubi gospod! Stregel sem okrog mize — in zvali so me Antonija, a ne Kuzmana. Tako je bila gospa ukazala.“

„Ali ti je tedaj Kuzman ime?“

„Kuzman!“

„Ali si zmérom bil kofišenko?“

„Nijsem bil, ne zmérom, tudi sem bil igrališčar.“

„To pa menda nij res.“

„Kaj pak, da ne! Pa sem bil; igral sem v gledališču. Naša gospa je odredila gledališče.“

„Kaj pa si igral?“

„Kaj ste vprašali?“

„Kaj si igral v gledališču.“

„Kako — da tega ne znate? Znajste, vzeli so me tako, pa so me oblekli; a jaz tako oblečen sem ali hodil, ali stal, ali sedel, česar je bilo treba. Rekli so mi: „Nuj, to-le bodeš govoril!“ — pa sem govoril. O nekej priliki sem bil slepec. A zakaj ne?!“

„Kaj pa si potlé bil?“

„Potlé sem zopet bil kovač.“

„A zakaj so te zopet pokovačili?“

„Zató, ker mi je brat bil pobegníl.“

„No, s čem pa si pečál se pri očetu svoje perve gospé?“

„Vsakojak služnik sem bil. Najpopreje sem bil konjar, potlé priprezač, vertnar, napósled pa sem bil pasji pastir.“

*) Kofišenko je služnik, ki kavo kuha.

„Ali pasji čuvaj? tedaj si tudi pse pasel?“

„Tudi pse sem pasel. Ali o nekej priliki me je bila nesreča obiskala: pal sem bil s konjem vred — ter konja pohabil. Naš stari gospodar je bil zeló jeznopet. Pošteno je dal prah iztepsti iz mene, potle pa me je poslal v Moskvo krojaštvo učít se.“

„Ali krojaštvo učít se? Saj vendar nijsi bil več majhen, ko si bil pasji varuh!“

„Star sem bil do dvajset let.“

„Ali kakov učenec si bil blezu dvajsetleten?“

„Morebiti rés ne bi bilo nič iz tega, ali gospod je bil ukazal tako. Sreča, ker je kmalu umerl, da sem zopet prišel na deželo.“

„Kje pa si se kovati naučil?“

Sučok dvigne svoje suho lice in nasmeje se.

„Ali se je treba tudi to učiti?! Saj tudi kmetice znajo kovati!“

„No, tedaj si, Kuzman, užé marsikaj doživel svoje dni. Ali kako je to, da si ribič, ker pri vas nij rib?!“

„Zató me, gospod, nič ne boli serce. Hvala Bogu, ker so me naučili ribariti; nekega drugega služnika, tudi starega tako, kakor sem jaz, Andreja Pupira — dala je gospa v popirnico. Terdí, da je greh kruh jesti zaman. Pupir se je nadejal, da se ga usmili; njegov stric je pisar v vlastnijske pisalnici: obljubil je, da gospé poprosi za-nj. Priporoči ga, da! Pupir se je pred mojimi očmi strijcu priklonil do černe zemlje.“

„Ali imaš družino? Ali si bil oženjen?“

„Nijsem bil, gospod. Pokojna Tatijana Vasiljevna — Bog daj mir njenej duši — nij dala oženiti se nobenemu svojih ljudi. „Varuj Bog!“ — rekala je, „sáj tudi jaz živim brezi moža; kake kukavice so to! čemu še to?!“

„Ob čem pa zdaj živiš? Ali imaš kakov zaslužek?“

„Kak zaslužek, gospod?! Živež dobivam, a to je, hvala Bogu, dosti meni! Naj nam le Bog gospo živi še dolgo časa!“

Jermolaj se verne.

„Čoln je priredjen,“ — pové Jermolaj. „Idi, ti ondi-le, po drog!“

Sučok pobegne po drog. Ko sem se razgovarjal s tem čudovitim človekom, pogledaval ga je lovec Vladimir in zaničljivo se mu posmehaval.

„To vam je bedast človek,“ — omeni, ko je Sučok odšel. „Do céla neizobražen kerst je to; kmečka duša, nič boljši nij. Ne moremo ga imenovati vlastnijskega služnika; pa še hvalil se je . . . ali je bil rés igrališčar — ali ne, račíte sami soditi. Zaman ste račíli vznemirjati se, zaman ste račíli govoriti z njim.“

Po petnajstih minotah smo vsi bili v Sučokovem čolnu. Pse smo prepustili Jegudilovemu nadzorstvu. Naše okolnosti nijso bile najugodnejše; ali lovci nijso ljudje, ki jim je dosti na mari obotavljanje. Na stražnem, tumpastem konci je stal Sučok in odrival; jaz in Vladimir sva sedela vsak na svojej klopici; Jermolaj si je bil prostor izbral spredaj, prav na verhu. Da-si je čoln luknje in reže imel zadelane s predivom, vendar je kmalu voda prilezla va-nj. Sreča, da je bilo tiho — ter da je ribnik bil miran, kakor bi bil spal.

Dosti dolgo časa smo brodarili. Sučok je težko iz blata izdiral svoj dolgi drog, ovit sè zelenimi nitimi povodne trave; gosto, okroglo pljučnikovo perje nam je tudi delalo napotje. A nendar pribrodarimo do terstja: vsi smo bili veseli. Race so se z ribnika vzdigale — oplasene vsled našega nenadnega prihoda, in šumoma so letale okrog; puške so se prožile za njimi, da je bilo vredno gledati, kako so se te neukretne ptice pre-

obračale v zraci in kako so pleskale v vodo. Pobitih rac nijsmo vseh mogli poloviti: nekatere so bile samo nekoliko ranjene, zato so se potapljale, nekatere — baš ubite, padale so v terstičje — gosto tako, da jih ni Jermolajevo sokolje oko nij moglo ugledati.

Jermolaju na veliko radost je Vladimir streljal rés zeló slabo; kader koli je sprožil, začudil se je, pogledal puško, pihal va-njo, naposled pa je povedal, zakaj je napak ustrelil. Jermolaj je, kakor navadno, izverstno streljal; jaz sem streljal dosti slabo, tako, kakor vselej. Sučok nas je gledal, kakor človek, kateri je ól svojih otroških let vlastelinstvu služnik; časi pa časi se je zadel: „Dejte, še ena raca!“ — potlé pa se je počehljal po bocih, a ne z rokama, temuč zgibal je s pleči. Vreme je bilo čudovito lepo; beli okrogli oblaci so visoko nad nami viseli in jasno ogledovali se v vodi; okrog nas je šepetal viš; ribnjak je tam pa tam na solnei lesketal, kakor jeklo. Užé smo hotéli verniti se v vas, kar nam se pripeti neka neugodnost.

Užé popreje sem omenil, da nam je malo po malo voda lezla v čoln. Vladimiru smo bili naročili, da jo iz njega meče, na kar je vsako trenotje opomnil moj pametni lovec. Dobro je bilo vse, dokler Vladimir nij zabljal svoje dolžnosti. Ali konci lova, kakor na slovo, jemó race množno vzletavati, tako, da smo komaj mogli nabijati puške. Vsi smo se bili zamaknili v streljanje, zato smo zabili na čoln; ali nenadoma, ko se Jermolaj močno nagne (rad bi bil pograbil pobite race, pa se je s tele-om nagnil), povesi se nam čoln, zajme vode, ter se potopi na dno; sreča le, da nij bilo globoko ondukaj. Kriknemo, kolikor je bil naučil vesti se od gospode, držal je svoj drog nad seboj. Pervi je bil Jermolaj predramil molčanje.

„Fi-i-i, da bi ga tri stó . . .!“ — požré in pljune v vodo; „prij-ten lov je to, resnično! A vsega tega si ti kriv, stari vrag!“ — jezno zagergra obrniviš se v Sučoka; „kak čolu je to?“

„Ali jaz sem kriv?!“ — začudi se stara kost.

„Tudi ti si pravi junak!“ — oponese moj lovec Vladimiru; „kam si zijal? zakaj nijsi izmetal vode? Ti . . . ti . . .“

Vladimir nij ne žugnil. Tresel se je, kakor list na trepetliki, klepetal sè zobmi — a vendar se je kisko smijal. Minolo ga je bilo lepo besedje, minolo čutje krasne vljudnosti in dostojnosti!

Ta presneti čoln se je jugal pod našimi nogami. Ko smo bili smuknili v vodo, merzla nam je bila, pa smo se je kimalu privadili. Ko me je bil zapustil prvi strah, ozerl sem se okrog sebe; okoli nas deset korakov na široko je bilo terstje; nekoliko dalje — nad terstjem pak se je videla obala.

„To je zlo,“ — pomislim. „Kaj pa zdaj?“ — povprašam Jermolaja.

„Nekaj bode, kar bode; tù ne ostanemo,“ odgovori.

„Na, derži puško,“ — reče Vladimiru.

Vladimir takoj prime puško.

„Idem, da najdem brod,“ — pové Jermolaj zaupno tako, kakor bi v vsakem ribniku moral biti brod, vzame Sučoku drog, pa polagoma odbrodi k obali in pazno meri dno.

„Ali znaš pluti?“ — vprašam ga.

„Ne znam,“ — začujemo njegov glas izza terstja.

„No, ta vtone,“ — omeni Sučok do cela hladno, pa saj se tudi popreje nij bal nikakoršne nevarnosti, le naše resnosti, tudi zdaj je bil popolnoma miran; samo huknil je zdaj pa zdaj; bila je podoba, da ne čuti ni najmanjše potrebe, da bi premenil svoj stan.

„Pa rés nemara pogine brez kakega vspeha,“ — tožno poterdi Vladimir.

Blezu po uri pride Jermolaj nazaj. Ta ura se je vlekla, kakor večnost. Iz početka smo drug drugemu pridno krikali; kasneje nam je rejše odgovarjal, naposled pa je popolnoma umolknil. Ali nijsmo se razgovarjali, temuč ogibali smo se, da nijsmo gledali drug drugega. Race so se nam vzdigale nad glave, nekatere so hotele poleg nas sestiti, ali nenadoma so se dvignile, zakrožile so v zraku in večále in odletele dalje. Jeli smo se kerčiti. Sučok je mežkral z očmi, kakor bi bil hotel zaspati. Naposled, na neizmerno veselje nam — pride Jermolaj.

„No, kako je?“

„Na produ sem bil in našel sem brod. Idimo!“

Precej smo hoteli oditi; ali Jermolaj iz vode izvleče trave, jame pobitim racam noge vezati z njo, vzame oba konca trave med zobe, pa odbrodi. Vladimir je stopal za njim, jaz pa za Vladimirom. Sučok je bil poslednji. Do brega je bilo dobrih 200 korakov. Jermolaj je beziskerbno in čversto šel naprej (dobro si je bil zapomnil pot); le zdaj pa zdaj je kriknil: „Deržite se na levo!“ — ali: „Na desnej je kotanja!“ ali: „Na ravnost, ker na levej je strašno blato!“ Časi pa časi nam je voda sezala do gerla: ubogi Sučok, najmanjši med nami, moral je dvakrat napiti se vode, ter berbotali.

„No, no, no!“ — posmehaval se mu je Jermolaj; pa tudi Sučok je izkopitljaj in prišel na plitvejši mesto. Ali v svojej največej sili nij hotel prijeti se me za obleko. Naposled smo pribrodili na suho — trudni, oterpneli in do cela mokri.

Po dveh urah, ko hitro smo se bili nekoliko osušili, sedeli smo v velikej senici in začnemo večerjati. Kočijaž Jegudil, prav velik, zarobljen, nevreten in nemaren človek, stal je na pragu in Sučoku ponujal drobnega tobaka. V Ruskej se kmalu seznaní kočijaž s kočijažem. Sučok je prav pridno tobak tlačil v svoj nos, pljuval, kašljaj — in obraza je bil jako veselega. Vladimir je bil zamišljen, dergnil je svoj nos — in malo je govoril. Jermolaj je čistil puške. Psi so jako pridno migali z repi: nadejali so se ovsenega kruha. Pred senico so konji herzali in topotali s kopiti. — Solnce je zahajalo. Njegovi poslednji žarki so se razpenjali po obzorji in delali so velik odsev; beli oblački, manjši in večí, širili so se po modrem nebu — tako čisti, kakor izprana — in ob enem prekertačena volna. V vasi je zakrilila pesen . . .

Mongolski ljud trinajstega stoletja.

(Spisuje —m—.)

(Nadaljevanje in konec.)

Čudne pojeme so Mongoli posebno imeli o gostoljubnosti. Gostoljubnost, prekrasna lastnost, ki je bila posebno našim preddedom, starim Slovanom lastna in katero še dandanes nahajamo ne samo pri nas na Slovenskem, temuč tudi pri naših južnih bratih, se mora

v pravem smislu vpotrebovati in izverševati; napčno vpotrebljena je gerdobija in pelje k nečednosti. To posebno vidimo pri Tatarih. Oni so radostno pogostili znanca; če pa vabljeni gost ni zamogel vsega pojesti in prežvekati, kar se mu je ponudilo, pričakovati je imel pregrozno kazen. Napravila se je pri taki priliki luknja, ki je pod zemljo zedinjala šotor s predšotorskim prostorom. Nesrečnež, ki ni vsega mogel pojesti, se je potem po tej luknji iz šotora izvlekel ter pred šotorom na strašen način umoril. Enaka ljuta kazen je zadela vsacega, ki je stopivši v šotor dotaknil se praga.

Razun tega je bilo še marsikaj jako malenkostnega, zaradi česar so se posamezni grozovitno kaznovali. Mislil bi človek, da so bili po tem takem jako vestni; ali tega ni bilo. Ljudi moriti, ptuje dežele in mirne deželane napadati, ptuje blago in posestvo okraستي jim ni bilo grešno, temuč le še častno. Vedeli niso ničesar o večni blagosrečnosti in večni pogubi; mislili so, da bodejo po smerti na unem svetu zopet naprej živeli in tamkaj razveseljevali se nad jedjo, pijačo, nad lepimi čredami ovac in koz itd.

Verovali so ob enem prerokovanju, coperniji, čarodajcem, vedežem in piticogledom. Važnejša dela so navadno pričeli, kadar je nastopila polna luna.

Prečudno moč so posebno pripisovali ognju. Poslanci drugih ljudstev, ki so k njim prišli, so morali najprej prekoračiti ozko gaz, ki je bila na obeh straneh obdana z velikimi ognji. Na ta način so se — po njih mnenju — poslanci očistili in zgubili vsako hudobno misel.

Njih šege pred in po smerti posameznih so tudi jako čudovite. Če je umirajoč v zadnjih trenutkih hiral in se je toraj njemu smert približevala, so ga vsi zapustili. Če je umerli spadal k odličnimi, so mu sestavili poseben šotor in ga v sredi šotora položili na lepše ležišče. Pred njega so položili na hišno orodje, mizi enako, nekoliko mesa in mleka. Pokopali so ga potem in sicer z eno kobilo, žrebičkom in osedljanim konjem vred. To so zaradi tega storili, ker so bili mnenja, da bo na ta način umerli tudi na unem svetu preskerbljen. —

Mongoli so bili narod brez potrebnega kinčalnega samočutja, divji, razdeleni v mnoge čete, ki so se med seboj vedno prepirale in bojevale. V dvanajstem stoletju so dospeli do nekega jedinstva po nadepolnem možu, ki je narodu svojemu prave poti k veliki državi in vladarstvu nad družimi narodi pokazal ter ga navduševal k zdatnemu skupnemu boju. Ker so pa bili Mongoli sami na sebi brez vsacega duševnega življenja, tudi njih pridobitke in zmage niso bile posebno vspešne; povsod, kamor so priderli, so le podirali in razruševali.

Ustanovitelj mongolske veleoblasti je bil Temučin, imenovan Čingiskan neprestrašljivi, iz roda „zelenega volka,“ sin Jezugaj-a, poveljnika mnogih mongolskih čet. Njemu so se posamezne čete podvergle in sicer nekatero prostovoljno, druge po ljutih bojih. Po njegovi smerti je glavno vladarstvo dosegel njegov sŕn Batu, ki se je l. 1238 napotil s silno vojsko proti Evropi. Ogersko deželo so Tatarji leta 1241 strašno razmesarili; kralj Bela IV. sam se je le zamogel rešiti po begu. Ljuti napadniki se zdaj razdelé; en oddelek se napoti proti Nemčiji in veliki del Polse in Lužičke vpepeli in pokonča; drugi pa ostanejo v Ogerskej in tu neusmiljeno gospodarijo. Vsaka vas si je morala voliti kot predstojnika enega mongolskega kervoloka, ki je z vaščani ravnal, kakor sè sužnjo živino. Prebivalci celih vasi so se mnogokrat v eni noči brez pravega vzroka umorili. Madjarske žene so se razdelile med mongolske,

ki so je potem do smerti neizrečeno terpinčile. Zgodovina iste dobe nam marsikako jako žalostno prigodbo pripoveduje, tako se je n. pr. hotelo enkrat blizo 300 žlahtnih gospej rešiti, ako se vřdado. Ali vse prošnje so bile zastonj. Mongoli jim brez usmiljenja v istem trenutku za poredoma glave odsekajo. Strah in groza se je povsod po deželi širila! Povsod, kamor so ti kervoločneži dospeli, vidimo le umor, ropanje, vpepeljenje najbolj cvetečih tergov in mest, povsod je stok in jok!

Kjer niso si mogle vlade same pomagati, tam je pomagal Bog. Kakor so hitro in nenadoma prišli, tako so tudi hitro odšli in Evropa je bila zopet rešena, ali veliki del njeni strašno razdjan in vničen.

Jako občutljivo nam popisuje kanonik Roger, ki je v isti dobi živel in sam tudi v mongolsko sužnost prišel, nesrečno stanje istih pokrajin, ktere so Mongoli obsedli. Naj resnicoljubni Roger tukaj sam govori: „Kaka žalost! Po odhodu mongolskem smo prehodili pusto, mertvo deželo, katero so ljuti Tatarji pred odhodom še enkrat oropali in pokončali. Cerkveni zvoniki so nam pot kazali; strašne so bile ceste in steze, ki smo jih hodili; vse zanemarjeno, osamelo, razdžano. Če smo kje v kakem zapuščenem vertu še nahajali divje rastečo čebulo, smo jo od samega gladú z radostjo pojedli. V prej krasnem Belomestu nismo drugega našli, nego kosti umorjenih in še smo videli prelićto kri na ulicah in razrušenih zidovjih. Ko smo že skoraj 14 dni hodili, smo še le prišli do človeških bivališč.“ —

Da so se pa tudi drugi narodi teh ljutih napadnikov strašno bali, nam so v dokaz posamezne prigodbe, ki to terditev popolnem vresničujejo.

Prišel je necega dne en sam mongolski jezdec v veliko vas in je tamkaj vzbudil neizrekljiv strah. Vsiljenec je enega vaščana za drugim umoril, brez da bi se mu bil kdo protistavil.

Oboroženi družbi 16 popotnikov se tudi enkrat prikaže Mongolec, ki jim veli, da naj eden drugemu roke zveže za herbtom, kar se je tudi zgodilo. —

Kakor ima vsaka reč in prigodba svoje vzroke, tako so morali biti tudi vzroki in to posebni, da so se Mongoli proti Evropi podali ter boj začeli z raznimi narodi. Že takratni zgodovinopisci so o tej stvari sëm in tje vgibali in razne vzroke naštevati. Tako so nekda Mongoli zaradi tega sëm prišli, da bi si podoblastili celo Evropo in posebno Rim, ter da hi uničili kersčanstvo. Ljudstvo si je vzroke na bolj okinčani, romantični način predstavljalo. Pripovedovalo se je, da je nekda neka kraljeva hči Tatarjev napotila se proti zahodni Evropi, da bi se tu seznanila s šegami in navadami bolj olikanih narodov. Na tem potovanju so jo pa roparji napadli in oropali. Da bi toraj to zločinstvo kaznovali, priderli so Mongoli v Evropo. Še bolj skrivnostno in negotovo je mnenje, kakor da bi bili zaradi tega prihrumeli, da bi s seboj vzeli blažene ostanke modrih evropskih kraljev, ali pa da bi videli kraj „st. Jago di Kampostela“ itd. Vsi ti vzroki so skoraj povsem neverjetni; ali gotovo in dokazano pa je: da so njih nesrečnosne stopinje zaznamovale le umor, kri, pogubo in občno žalost. —

Smešnica.

Neki siromaški gospodič vkrade več polen derv in jih hoče pod suknjo ravno domú spraviti, ko ga sreća znanec, ki ga vpraša: „No, dragi prijatelj, kaj se tako neznano po konci deržite, kaj imate pod suknjo?“ — „Gosli domú nesem!“ odgovori gospodič v zadregi in med tem mu pade

eno poleno izpod suknje na tla. — „Glejte, dragi moj, strune so vam jele pokati na goslih, ena vam pri nogah leži,“ opomni ga znanec.

Razne novice.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji: Č. g. E. d. v. Tevš je dobil faro Škofiče v Labudski dolini in č. g. Jakob Rebernik, kaplan v Kapli na Dravi, faro Domačale. Č. g. Janez Vidovic gre za kaplana na Terbiž.

Premestjenje. Naš rojak č. g. J. Pribošič bil je prestavljen od vojaške župnije v Inomostu k vojaški župnji v Gradcu, od katere je postavljen za vojaškega duhovnega oskerbnika v Celovcu. Dobro došel! —

Janežičeva ustanovitev. Prečastiti gospod profesor in sloveči slovenski pisatelj Štefan Kociančič v Gorici je zopet naklonil Janežičevi ustanovitvi velikodušen dar. Od nagrade, katero dobiva za rokopis o „Kristusovem življenju in smerti,“ daruje J. ustanovitvi letos in zanaprej vsako leto **25 goldinarjev.**

Družbin odbor izreka blagemu darovalcu najkrepkejšo zahvalo; ob enem se prederzne, njegovo pismo razglasiti od besede do sesede, naj boče drugim v spodbudilni izgled in posnemo. Blagoseren profesor piše:

Ranjki g. Anton Janežič je pač vreden, da mi, ki smo ga preživeli, nanj ne pozabimo. Stavimo mu spominek s tem, da vsakdo po svoji moči za njegovo ustanovitev kaj malega podeli. Kaj bi bilo, ako bi hotel vsak spisatelj, kateri kaj za družbo sv. Mohora piše, in tedaj kako nagrado od družbe potegne, kaj malega od te nagrade notri pustiti, da se pridene za Janežičevo ustanovitev? Vsak le hko kak goldinarček pogreša, in ustanovitev bi pri tem se hitreje naraščala.

Kar mene zadeva, prosim, da od nagrade, katero mi ima društvo letos za prvi snopič družega dela Krist. življ. in smerti o svojem času izplačati, 25 gld. (pet in dvajsti goldinarjev) v ta namen prideržite. In da mi ne bo treba vsako leto tega ponavljati, izrekam s tem listom svojo voljo: vsako leto, dokler se bo tiskalo moje omenjeno delo (Krist. življ. in smert), uderžite od nagrade pet in dvajsti goldinarjev za isto ustanovitev.

Bog daj, da bi dobil veliko posnemovalcev!

Družbini pisatelji, slov. čitalnice, slov. društva, rodoljubi, ki čestite ranjcega Antona Janežiča in cenite neumerljive njegove zasluge, idite in storite tudi Vi tako!

L. E.

Celovške čitalnice veselica 12. t. m. se je izvršno doversila. Veseloigra „Svitoslav Zajček,“ ki jo tudi našim čitalnicam po deželi priporočamo, se je na občno zadovoljnost prav dobro predstavljala; ob enem so se povsem dopadale krasne pesmi, katere je popeval na novo ustanovljeni čitalniški pevski zbor pod vodstvom neutrudljivega g. Mavriča. Igre za gosli in glasovir so bile v mojsterskih rokah nam že znanih marljivih oseb. Mnogoštevilno občinstvo se je po doveršenem plesu v pozni noči le z edino to željo ločilo, da bi se zopet kmalo pri domačem ognjišču, v čitalničnih prostorih našlo. Kakor čujemo, bode po odborovem sklepu, prihodnja večja veselica s plesom 16. februarja. Nadjamo se zopet prav kratkočasnega in prijetnega večera.

Na celovškem gimnaziju so tudi letos, kakor že lani, v dveh zadnjih razredih vpeljane „vaje v prostem

govoru“ in to v domačem jeziku pod vodstvom g. učitelja slovenskega jezika. Dotični dijaki si volijo kak znanstveni predmet, ga potem doma vsestransko obdelajo in v določeni uri predavajo. Predavanju sledi občna kritika sodijakov in konečno opazek g. učitelja. Že marsikateri krasni govor se je nekda na ta način predavjal v sobah naših modric. Ker so take vadbe velikega vpliva na umni razvoj in velike koristi za mladeniško bodočnost, jim serčno želimo obilnega sadu.

Marije Terezije nova umetna stavba, ki je že na tukajšnjem novem tergu v eni versti z znanim zmajem postavljena, se bode meseca maja z veliko svečanostjo razkrila.

Tople zime. Meteorologi ali opazovalci vremena poznajo več zim, ki so bile nenavadno tople, in med te spada, kolikor se dá dozdat razsoditi, tudi letošnja zima. Iz vseh krajev se čuje, da je vreme nenavadno toplo in da se rastlinstvo začena oživljati, kakor o vigradi. Drevesa ozelenevajo in nežne cvetlice: kurjice ali črni teloh, lapuh, zvončki, vrisje, jaterniki in druge oznanovalke pomladanske že kinčajo od solca obsevana mesta. V mnogih vertih razcvetajo rože, katere metulji obletavajo. Okoli Geneve so vsa drevesa v najlepšem cvetju in celó terta je že pričela poganjati, torej se je bati, da kaka pozneja slana vse ne posmodi. Pri Cirihi na Švicarskem so našli razcveteno šmarnico, ki je bila prodana za 24 frankov v prid neke dobrodelne zaloge. Po več krajih so našli zrele jagode. Enakih vesti se bere na kupe po časniki. A ni, da bi enake prikazni ne opazovali že v drugih letih. Leto 1289 ni imelo nobene zime, l. 1421 so bile črešnje zrele že meseca aprila in grozdje meseca junija. Zima l. 1538 je bila tako mila, da je na vertih in travnikih vse razcvetalo. Enako tople se bile zime l. 1607, 1609, 1613 in 1617. Leta 1659 in 1692 ni bilo treba po sobah kuriti. Zadnje tople zime, ki jih imajo meteorologi v svojih knjigah zaznamovane, bile so l. 1781, 1807 in 1822.

Volilna reforma. Ustavaški Nemci napenjajo vse sile na to, da bi novo volilno postavo po različnih kronovinah tako vpeljali, da bi celó tam, kjer so v manjšini, dobili večino poslancev v državni zbor. To krivico pojasnuje češki „Pokrok“ s sledečimi dati: Na Češkem pride po teh direktnih volitvah na 3.200.000 Čehov 33 čeških poslancev, a na 1.800.000 Nemcev celih 57 poslancev! Na Moravskem na 1.439.000 Čehov samo 9 poslancev, a na 514.900 Nemcev celih 25 poslancev. V Šleziji na 248.000 Slovanov 1 sam poslanec, a na 258.000 Nemcev 9 poslancev. Na Kranjskem na 423.000 Slovanov 4 poslanci, a na 29.000 Nemcev tudi 4 poslanci! Na Štajerskem pride na 413.000 Slovanov 3 poslanci, a na 717.000 Nemcev 19 poslancev. V Dalmaciji na 393.000 Slovanov 6 poslancev, ter na 47.000 Lahov 2 poslanca! — Ali ne vpije ta nemška krivica v nebo!?

Kurz na Dunaji 22. januarja.

Kreditne akcije	gld. 329.—	Nadavek na srebro	gld. 106.90
Národno posojilo	„ 64.—	Napoleondori	„ 8.67

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica gld. 6.33 — rež gld. 3.90 — ječmen gld. 3.45. — oves gld. 1.79 — ajda gld. 3.— — tursica gld. 3.16

Listnica.

Besednikova. Čč. gg. A. M. na V. Naročnino za l. 1872 in 1873 hvaležno prejeli! — F. K. v Zn. G. Poslana naročnina je za drugo polovico l. 1872 in za prvo polovico 1873! Hvala! J. K. v Lj. in M. S. v R. S poslanim ste naročeni do konca l. 1873.